

3408
Spå väder.

När det regnar sju-sovaredagen, och den 1 augusti, så skall det bli en regnig höst. Det blir det i år.

När det regnar sju-sovaredagen, skall det regna 40 dagar.

Juldagen - januari (regn)
Annandag jul - februari (regn)
Tredjedag - mars (vackert, lite regn)
Fjärdedag jul - april (frost)
Femtedag jul - maj (6 gr.)
Sjättedag jul - juni (frost och snö)
Sjundedag jul - juli (
Åttendedag jul - augusti (5 gr. kallt)
Niondedag jul
Tiondedag jul
Elftedag jul
Tolftedag jul-december

Regnar det Margaretdagen, så blir det inga nötter.
De gamle sade, att då pissar hon i nötterna, så det blir ingen kärna.

3408

Arken bygger en sky, som gick opp.

Om höstarna kommer det fåglar, sen solen är nergång-
en; de flyga åt väster i Noaks ark.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
4

3408

Tredje torsdagen i Tor (mars) skall man lägga sig
vid dagsljus. Men får inte på villkor tända då, ty då blev
det ingen talg i lommen. (Lammen blev inte feta.)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Skåne
Albo
Pallanda
- 1929 -

Carl Petrus Andersson

Ben. Andersson, fartyg
född 1858 i Mellby

3408

Spå väder.

Här var en fågel, som de gamle kallade för regnfågeln,
när den kom fram och skrek blev det regn.

När katten sover på hjärnen - regn.

När skatorna närma sig gårdarna (husen) - främmad.

När tuppen gal vänd mot trappan - tillökning i familjen.

När tuppen gal om kvällarna efter han är uppflugen - regn.

När svalorna flyger lågt - regn.

Hornuven (hanen), när han skriker, så blir det oväder.

När man hör honom skrika i närheten av huset så blir det
regn inom tre dagar.

3408

När ravnar kommer närmare husen - oväder.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

"Gömna dånar" (blixten dånar - åskan)

Kärra
Miles led
Raffunda son
1778 1779

Agnet. K. Malin
Per A. Kvant
Jord 1858

Skriv endast på denna sida!

Maran. Är det ett fruntimmer, som har den så är det en varulf, är det en karl - en mara. Den täppte till munnen på dom, så de kunde inte andas.

Det var en dräng, som hade maran varenda natt. Så var det en som skulle hjälpa honom från den. När drängen hade lagt sig och låg i halvsömne kom maran. Hon gick alltid genom ett hål, nyckelhål etc. De hade kommit överens, att de skulle borra ett hål i loftet, och när då maran hade kommit slog drängens medhjälpare en träplugg i hålet. På morgonen, när drängen vaknade, satt där ett fruntimmer på en kista, och hon var så fasligt vacker. Drängen gifte sig med henne, och de voro gifta i många år. Så en dag frågade drängen henne, om hon visste, var hon var kommen ifrån. Nej, det visste hon inte. Då gick han och drog proppen ur loftahålet. Vips reste hon, och han såg henne aldrig mer.

När det var en varulf, så skulle man befria varulfen från att vara den genom att säga: "Du är ju en varulf (mara)". Det var en dräng, som sade till en mara: "Du är ju

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Heine
Oller
Rafner
1929

uppt. Arthur Hultgren
ber. Anders Hultgren
9. 1858 i Hultberg

3408
3408

en mara." Då blev hon fri, och skänkte drängen ett par byxor.

Om nu varulfen eller maran vore stygga, så kunde de säga till den, som befriade dem: "Nu kan du vara varulf, så länge som jag har varit." Då blev befriaren varulf (mara).

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

3408

-Jag har slided mycke i mina dar.

- Ja, de har du, men det har väl mest varit träska
(böjselommor).

Vad är det som går och går och aldrig kommer till
fars bordända?

Klockan.

Rackare, packare, kejsare, kung. De räknade runt med
ett ord för var och en, som var uppställd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Gåta.

Räkneramsa

Lk. Uppf. f. H. Halmgren
Albs hd Per. and. Krantz 3408

Ravlanda
1929.

1. 1858.
När vi vore glyttar, plockade vi prästkragar. Vi skulle se hurudan vagn vi skulle åka i, när vi skulle ha blommor. Vi drog av bladen i blomman och sade: heltäckare, halvtäckare, fjädervagn, mögvagn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prästkrägen

11

Raflunda, Albo, Sk.

3408

Ordnings Nummren 1929

Anders Krantz

f. 1858, Raflunda

Anders Krantz. Goenisse. När jag var och arbetade här uppe i en gård, nr 8 i Raflunda, som de hade goenisse i. De flyttade sedan till Vitaby och tog goenisse med sig. När de skulle flytta honom med, sprättade de upp en sängadyna och lade honom där.

Goenisse låg på loftet om dagarna. En söndag när kvingen och mannen skulle gå till kyrkan sade de till pian, att hon inte fick gå upp på loftet, när de vore borta. Hon gick liaväl, och när hon kom opp där låg Goenisse där och viste tänderna. Han tog pian och kastade pian ner om loftkammen så att hon slog sig väldiga.

Detta tala en gammal gumma om för mig. Ingar Ola Pers på nr 20. Hon sa, att de voro så rika på nr 8, Goenisse gick om kvällarna och tog från grannarna och bar till dem på nr 8.

Det var en man Per Johansson i Elgaröd, som var med i ett bränneribolag. Goenisse hjälpte alltid honom, när de spelade kort, så han vann så hondans med pengar alltid.

3408

Goenisse hade röd luva, var liten till växten och
hjulbent.

Goenisse gick hemma hos Per Johansson och åt i mat-
skåpet; han glodde så argt på piorna, när de skällde på
honom, ty de bleve galna för att han gick och orenade på
golvet och pissade och vilket som.

När Per Johansson började förlora i kortspel gick han
ut på gården ett slag, och då kallade han på Goenisse, sa-
de folk. Sen gick han in och fortsatt och spela och vann
så förgångat.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

3408
Bryta lin.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Vid ett-tiden skulle vi samlas i brydestuan. Den första dagen ett fruntimmer och en karl, det kunde vara upp till tio par. Den första dagen skulle de bråka linet och taga skövren av. Verktygen, som de arbetade med kallades brågor. Man lyfte opp locket på brågan och så lade man linet inne i brågan och arbetade på det. (Natten förut hade tomorran torkat linet. Tomorran var en karl eller ett fruntimmer. Det linna ställdes rätt upp, om det var hamp eller hör så stod det likadant på stakar, som vora lavade. På sätt så tog torkningen under och runtenom. De hade en riktig mur, som de eldade inne i, när den blev varm, så gav det ju värme ifrå sig).

Under tiden vi arbetade så sjöng vi visor. Karlarna hade brännvinsflaskan med och höll liv med den. När karlarna hade fått skövren av på sin bråg, så hade de var sitt fruntimmer, som de lämnade det de hade arbetat. Fruntimren hade var sin finare bråg, som de arbetade igenom

3408

det en gång till. Så när de fingo tjugo händer färdiga, så att det var fint till att lägga undan, så bundo de en hand om där, och så var där ett tjog. Sen räknade de opp tjog. Sen de hade slutat för dagen, hade Tomorran räknat tjogen. Det kunde vara ett par, som hade 3 tjog, men det hände att något par hade ända till 25 tjog. Tomorran hade till uppgift att lämna fram lin allteftersom de bröt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

3408

Visa.

"Jag är en ung och fattig dräng." Det var en som sjöng
den visan för mig, när jag växte upp, han hade säkert
varit hundra år om han levat.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

3408

Snickaremästare Oscar Sjölin var ute men en bror i ett kärr vid Stenshuvud. Så hade broren gått bort för att bryta en hasselgren. Sjölin var 13 år då, nu 50.

Så sa broren: kom Oscar, så ska du få se nod. Och så när han kom dit, så fick han se en stålgrå häst, betslad, stå på vattnet. Tyglarna i kors över manken. En flicka stod vid sidan och båda stodo och tittade på Oscar och hans bror.

När de stått en stund, så ville brodern att de skulle hojta, men han vågade inte, för han trodde, det var varsel. Rätt som det var försvann det.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varsel.

17

Här i Lundarna på den gamla gravplatsen strax intill. Arvid Andersson från Brösarp kom en dag förbi och gick in vid stenarna och beskådade gravplatsen. Där hittade han en tand, som var ovanligt stor, men det var en människotand. Arvid Andersson var mycket skicklig till att dra ut sjuktänder på folk. När han kom hem lade han tanden i en pulpetslåda. Men så kl. 12 på natten vaknade han och så stod där en stor karl vid sängen hos honom. Och mannen stod och gapade och pregade (pekade) på munnen och så pregade han bort mot pulpeten. Mannen sade ingenting, men jag lovade, sade Arvid, att tanden skulle vara på sin plats innan morgonen. Sedan sade jag till en av drängarna: "Gå ut och sädla den svarte hingsten och rid bort med tanden", och så försvann skuggan.

Vid vägkanten här ligger två stenar. Det gick en sägen att en skatt skulle vara nergrävd där. På den tiden Skåne var danskt kom ett par danskar till Brösarps gästgivaregård och satt och pratade. En gubbe satt och hörde på och uppfattade vad det var frågan om. Så fick han fatt i en häst och red dit och grävde upp kitteln, och när danskarna kom var där ingenting att få. Hålet var tomt.

Ett par gubbar vid Junke Bjär låg och processade, Jonsered heter gården. Den ene skulle resa till kungen, men när han var på hemvägen mötte han en ridande och den han frågte honom (honom) om han ville rida med. Ja, det gick ju gott an, och det bar iväg i luften så förfärligt. Det var julafton. Så, när de hade ridit ett stycke, så förnam han att hästen stötte emot något med den ena foten. Så frågade han, vad det var, och då sade den som red hästen att det var Åhus kyrkspira, som hästen snubbla mot. Dagen efter var där en som hittade en guldsko. Hur det gick till när han kom hem kommer jag inte ihåg men där var mycket kvar på sagan. Han hade sina papper klara.

Anders Krantz, Raflunda *born 1858 i Kollby*
nyk. v. Arthur Malagran

3408

Vettern *albo Raflunda Skane*
Rida Staffan har Holm i Skepparp gjort. Jag minns inte mer

än lite granne av Staffansvisan. Den var så här

Sankt Staffen han rider sina fålar till vanns
vaka med oss julanatt vaka du är med oss alla
de två de voro vita, ja vita, ja vita
den ene han var appelgrå, ja appelgrå

Trolle-Ljungby sten var rest julafton på fyra pelare och där hade
trollen dans julafton. Herren av Trolle- Ljungby sade till drängen
han ville rida dit om kvällen och ~~pepan~~ ta hornet och pipan, för
han hörde ju hur det pipade och blåste. När drängen kom dit så bjöd
trollen honom att dricka av hornet. Men så hade trollen tagit en
kristen tös, och hon varnade honom för att dricka. Så tog han och hällde
drycken över axeln på sig, så att drycken rann ner på hästens länd
och där gick både skinn och to av. Så fick han pipan också. Han skulle
läsa efter det han hade druckit, ty trollen trodde ju att han hade
druckit ur. Då sade den kristna flickan: "Rid åt det årda, men inte

3408

SAGAN OM TROLLELJUNGBY HORN

åt det fårda ". Trollen voro ju tvungna att rida fåra upp och fåra ner.

Drängen fick in hästen i stallet och den slog bakut, så att trollen inte kunde komma upp till drängen i spiltan. Så gingo trollen och bådo herremannen om hornet och pipan och lovade att stänga in hela TrolleLjungby ägor med gården i gengäld. Men de fingo inte hornet och pipan. Då hotade de att TrolleLjungby skulle brinna tre gånger, och det påstå de gamle att det gjort.

Drängen dog en tid efteråt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Anders Krantz, Rafilunda

3408

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gengångare.

22

Det var en man som skulle se efter en man som gick igen varenda natt. När han såg liksvepningen ligga på graven kröp han upp med den i kyrktornet. Så satt han i kyrktornet, och så kom den döde och skulle krypa ner i graven igen. Men då han inte fick liksvepningen kunde han inte. Då hoppade den döde först en gång, sedan en gång till. Men så hotade han att han skulle hoppa den tredje. Då släppte mannen i kyrktornet liksvepningen. Han vågade inte behålla den längre.

Svabersholm

Det var en gubbe som skulle gå till ~~Svabersholm~~ och tröska .dagsverket. Han skulle börja vid 2-3-tiden på mornen. Han hade en plöjl på ryggen. När han kom ut på landsvägen stod där en vit häst i landsväggropen. Mannen satte sig opp på hästen och det bar iväg så hiskeligt fort, att plöjlen stod rakt ut. Hästen blev så förfärligt lång med ens. Då utropade mannen: "Kors i Jesu namn, sicket långt hors". Det första han nämnde Jesu namn, slog hästen bakut och sen hamnade mannen i landsväggropen. Sen syntes inte hästen till mer.

Bäckahäst

Anders Krantz, Raflunda.

3408

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skaumannen

23

Två gamla folk bodde i en skog, som kallades Mellby tjäsch. Skaumannen gick dit och låg på loftet, allra helst när det såg ut till åska. Skaumannen var så lång, så han nådde runt om på hella loftet. Alltid när han la sig rustade han: "ho, hå". Så en kväll så kom skaumannen in och sade till folket: "Koen ä lös". Så skulle både mannen och kvinnan ut o binda koen. När de då kommo ut, så var inte koen lös. Så sågo folket att skaumannen och hans fru gingo därifrån och skausnuan hade ett litet barn på armen. Skausnuan hade fått barn under tiden de gick ut och skulle binda kon.

Min far gick vilse och såf skausnuan i Rörums tjäsch. En påg gick vilse i Gullebo skog. Så när han såg sig omkring så satt där en karl och ett fruntimmer oppe i ett träd. Pojken blev förskräckt och sprang över stenar och stabbar. Var gång han snubblade så grina (skrattade) de så fasligt. Skausnuan ser mycket bra ut. Hon har rött förkläde. På ryggen är hon håltom som ett baktråg. Per Dahlquist kan berätta om skausnuan.

Skriv endast på denna sida!

Skausnuan.

I Svartingskulle såg man en röd kalv förr i världen. Det var inte bra att se den när det var snöyra.

I Gamle Ting såg man en gås som visade sig om nätterna och de blevo alltid vilse när de sågo den.

Nere vid Havängen i en kulle var en jittel med en skatt begravd. Två mannar begav sig dit och började grava opp den. Medan de gravade sprang en svart so runt om kullen, och det satt en karl på soen och red baklänges och höll i svansen. Det var för att de skulle komma till att skratta, för då hade grävandet varit misslyckat. Men de fick ju inte varken tala till varandra eller skratta. När de nästan hade grävt upp kitteln, kom de att titta mot Raflunda by, och de sågo hela byn stå i ljusan låga. De skyndade sig mot hemmet för att bärga, men när de kommo fram sågo de att det blott varit en synvilla. Skatten försvann i djupet.

Skatt.

Anders Krantz, Raflunda

3408

Per Jönsson på n,r 21 född 1804, dog 1898, brukade sjunga
en visa mycket ofta som jag inte kan. Den var så här

Kung Ring han satt i högbänk
om julen och drack mjöd
vid sidan satt hans drottning
så vit och rosenröd

(Melodi)

Mer kan jag inte (va) visan.

Förr i världen hade fruntimren klutar när de gick till nattvarden.

Det var två vita horn på klutarna. När klockare Juhlin, som var fr.

Småland, kom hit till Raflunda 1868 och han stod vid altaret och

sjöng, sade han att han stod och blev riktigt rädd vid altaret, ty

han trodde att fruntimren skulle stänga honom.

Här bodde en änkekan här oppe i bolen. Varenda kväll gick han

ut, och när han kom hem låg alltid skaumannen på loftet. Ofta mötte

han skaumannen, och blev ibland sjuk när han sett s k a u s n u a n,

men blott när han sett henne.

Mårten Spilleman mötte skausnuan och blev sjuk efter.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Visa.

25

Fruntimmernas
klutar.

Skauman och
skausnua.

Anders Krahtz, Raflunda

3408

När gästarna voro ute om nätterna, skreko de liksom en hes gåse, som kom flyande. Nils Larsson fr, Raflunda på n:r 6 hade hört det.

Nils Larsson hade en gång varit i Göinge med sin far och köpt bräder. Så på natten när de kom mot hemmet, hade de mött ett likfölje som var på väg mot Raflunda kyrka. De hörde tydligt hur det knakade i likbären. Och de sågo tydligt fruntimmernas vita klutar och vita förkläden, som voro stärkade.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gästar.

26

Liktåg.

SLAKT. Man slaktade en månad före jul ungefär. Slaktaren som hade slaktat kom tillbaka och gästade stället samma dag, ty han skulle smaka korven. Närmaste granne skulle också smaka korven, så han kom på samme gång. Men ofta fick man frångå det och de finge vänta till nästa dag, "ty det var inte bra att gör a korv innan blodet var riktigt dött", sade man. Jag minns slaktare som ritade kors i bloen. Kl. 3 skulle slakten börja och vara undan til dager .

Skinkorna lade man i ett baktråg och man hade GNIESTENAR som man gned in saltet i svålen med. I baktråget låg saltet sex veckor.

Man kärnade själv smör förr. Man hade en kärna som var lika som en fjärding. Den använde man också att stöpa ljus i.

LJUSSÖPNING. Man smälte talg och slog talgen på vattnet i fjärdingen. Man hade vekarna på ett spjut och doppade dem ner i talgen. "Piss-pråsor" var sådana tunna ljus, ungefär som ett pennskaft i storlek och tjocklek som en blyertspenna. Man kunde trycka in dem i väggen, och där satt de kvar tills de brunnit ner. Man såg överallt på dörren märken efter pråsan.

Särskilda bröd bakade man till de fattiga om jularna. Man hade själv mycket stora bröd i gårdarna. Men man bakade mindre bröd till de fattiga så kallde "julakagor". Och tjänarna skulle ha ett sursött och ett sött bröd, ej så stora som det andra grova brödet. Vidare fick tjänarna var sin ost till jul.

Juldagsmorgon skulle man bjuda kaffe och gök o kakor på naboen. Den som först bjöd var duktigast.

NYÅR. När folket spiste kvällsmat passade man på och skjöt nyår för dem. Man ställde tre eller fyra i en rad som sköto nyår. De som sköt låtsades fly och folket sprang ut och sparng ifatt dem för att bjuda på dem. När man kom in på ett ställe sade man: "Gott nyår och lycka och välsignels^e och allt vad som kärt är." Man sköt nyår på närst⁴afatonen. Man hälsade på ovannämnda sätt nyårsdagen och ett par dagar efter. Julgran saknades på den tiden. Julklappar likaså. Inga särskilda stora ljus till julbordet.

3408

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kvinnan skulle kyrktagas 6 veckor efter förlossningen.
Hon fick inte gå på allmän landsväg under den tiden innan
hon varit i kyrkan.

29

Jag hade en svärmor, Bolla Sjöberg i Andrarum som när
hon kom hem från kyrkan efter kyrktagningen slängde en kud-
de vid tröskeln till rummet. Den skulle hon trö på först
innan hon trädde in i rummet. Segerhuva, en tunn hinna
över huvudet. Det skulle vara ett gott tecken.

Skans
Klas
Rafflunda
1929

Myndighetshandling
per. av ~~Anders~~ ~~Anders~~
Född 1858 i Mellby